

2006, 936-088

Kulturdepartementet,
Postboks 8030 Dep.,
0030 Oslo.

Deres ref.: 2006/00936 KU/KU3 KSR

**Evaluering av Den kulturelle skolesekken -
høringssvar fra Norske Billedkunstnere**

Norske Billedkunstnere (NBK) er billedkunstnernes fagorganisasjon. NBK har 2500 medlemmer som er fordelt på 20 grunnorganisasjoner – 6 fagorganisasjoner med gallerier og 14 fylkesorganisasjoner. Våre medlemmer og organisasjoner vil følgelig ha forskjellige erfaringer med Den kulturelle skolesekken i forhold til både geografisk og faglig ståsted.

Kort beskrevet kan det hevdes at Den kulturelle skolesekken fungerer bra og stort sett etter sin hensikt lokalt hvor det er mindre forhold med en åpen og nær kommunikasjonsvei mellom undervisning og kultur. Under større forhold som i de store byer og særskilt Oslo kan det registreres at Den kulturelle skolesekken får liten effekt, vesentlig på grunn av manglende system og organer som kan koble kunstnere og prosjekter opp mot undervisningssektoren.

Norske Billedkunstnere vil også gi uttrykk for at effekten av midler og ressurser etter nåværende fordeling og fordelingsmåte ikke synes å gi optimal utnyttelse. Vi er av den mening at midlene må overføres kultursektoren og ikke undervisningssektoren som nå.

På bakgrunn av tilbakemeldinger fra våre medlemmer og organisasjoner gis det videre uttrykk for erfaring med manglende retningslinjer for honorarer for kunstnere. De er ikke lærere, men kunstnere, og skal ha betalt etter fagkompetanse.

Vi vil nedenfor gjengi et utvalg av synspunkter fra enkelte av NBKs distriktsorganisasjoner.

Billedkunstnerne i Oslo og Akershus (BOA) dekker i forhold til Den kulturelle skolesekken (DKS) to fylker/ fylkeskommuner; Oslo og Akershus. Disse har to helt forskjellige modeller for implementering av Den kulturelle skolesekken og involvering av billedkunstnere.

Forskjellene ved Den kulturelle skolesekken på landsbasis kan derfor på en svært god måte beskrives slik styreleder i Billedkunstnerne i Oslo og Akershus (BOA) Elisabeth Tamuly Medbøe har formulert. BOA sender forøvrig inn høringsnotat separat.

Akershus

Pilotgalleriet ved Akershus Kunstnersenter (AKS) produserer og formidler utstillingstilbudet innenfor visuell kunst i Den kulturelle skolesekken og i videregående skoler i Akershus. Tilbudet inngår i Akershus fylkeskommunes tilbud i den Kulturelle skolesekken. Den kulturelle skolesekken i Akershus utarbeides og driftes av fylkets produksjonsenhet *kultur.akershus*. (K.A.) Visuell kunst er i denne sammenhengen å forstå som billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur. AKS og K.A. samarbeider om produksjon, formidling og fagutvikling innen samtidskunst, men har også et nært samarbeid om levering av utstillinger, formidling og kompetanseutvikling med Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design. Pilotgalleriets drift er finansiert av Akershus fylkeskommune og staten. Ordningen fungerer godt med en god grunnstruktur som gir rom for forbedringspotensialet og videreutvikling. Kunstnere som er sysselsatt i DKS er godt motiverte og gjør en god jobb. Alle kommunene i fylket bruker tilbudene. En brukerundersøkelse legges fram 7. februar 2007.

Oslo

Rapporten til NIFU STEP viser til at forholdet mellom skole- og kunst- og kultursektoren i DKS viser seg å være mangfoldig, men spenningsfylt. Akilleshelen er det delte ansvaret mellom Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet. I Oslo Kommune avspeiler det seg ytterligere i deling av ansvar og utvikling av strategi mellom Kultur og idrettsetaten og Utdanningsetaten. Kultur og idrettsetaten har valgt at DKS skal kun kjøpe ferdige tilbud fra de offentlige kulturinstitusjonene. Vi antar at dette er av økonomiske interesser, at midlene skal gå til institusjoner kommunen har driftsansvar for. Ingen av disse institusjonene er kunstnerstyrte. Utdanningsetaten sier at de har avsatt midler årlig til fri innsendelse av prosjekt. Men det er relativt få søknader som kommer inn fra visuelle kunstnere, dette må antagelig sees i sammenheng med at utdanningsetaten kun kjøper inn ferdige produksjoner. I Oslo Kommune eksisterer det ikke en instans for utvikling av nye kunstnerinitierte prosjekt på lik linje med f. eks Pilotgalleriet i Akershus. Kunstnere som vil utvikle nye prosjekt sitter alene med hele investeringsrisikoen og uten å ha mulighet for veiledning og oppfølging. I praksis har billedkunstnere liten tilgang til DKS. Oslo kommune ved Kultur og idrettsetaten har vist liten interesse for billedkunstnere som samarbeidspartnere og prosjektutviklere for DKS. Oslo kommune har ikke prioritert å ha et kunstnersenter, og har derved ikke noe tilsvarende Pilotgalleriet.

Fra kunstnernes ståsted kan det stilles spørsmål ved bruken av økonomiske ressurser, om DKS får utnyttet det potensialet som ligger i tilgjengelige økonomiske midler. Vi vet at de store institusjonene har et tyngre administrativt apparat for sine produksjoner enn det kunstnere har.

Vi stiller spørsmål ved om Oslo kommune fyller intensjonen bak DKS og har en god bruk av de ressurser som stilles til rådighet for DKS.

Det er et ønske fra BOA at det opprettes en ordning der kunstnere kan stå for prosjektutvikling og at det er kontraktordninger under utarbeidelsen av nye prosjekt. Det bør etableres et forum for dialog med brukere og oppfølging under prosjektutarbeidelsen. Vi mener at noe av intensjonen med DKS må være den direkte kontakt med enkeltkunstnere.

Grunnlagsinformasjon:

Erfaringer fra billedkunstnere i Oslo som har arbeidet med å utvikle prosjekt har vært uheldige. Mange kunstnere har vært svært positive og hatt forventninger til DKS da det ble satt i gang, de er genuint interessert i å formidle til skoleverket og har sett på det som en mulighet til å få brukt sin kunstneriske kompetanse til meningsfylt inntektsgivende arbeid. Mange billedkunstnere har pedagogisk tilleggsutdanning og har erfaring med undervisning i skoleverket. Gjennom dette har de sett muligheter og begrensninger i undervisningstilbudet. Det mangler for eksempel materiale om samtidskunst, om vår tids kulturelle mangfold og kunnskap om utenomvestlige kunst og kulturtradisjoner. Fast ansatte lærere har liten tidsressurs til å innhente og utvikle nytt undervisningsmateriale.

Endringsprosesser i samfunnet nå avspeiles først på grunnplan hos elevgrupper og i det utøvende/praktiserende kunstlivet. For at faginnhold og de store kulturinstitusjonene skal avspeile endringer må presset oftest komme nettopp fra dette grunnplanet. DKS burde være en unik sjanse til å sette ulike grupperinger i direkte kontakt og legge grunnlaget for nye kommunikasjonskanaler som igjen over tid vil virke stimulerende og nyskapende på kulturlivet. Det er viktig at skoleelever blir kjent med og fremtidige brukere av kulturinstitusjoner som f. eks museene. Men museene er jo fast tilgjengelige institusjoner, mens det kan være vanskelig for elevene selv å komme i kontakt med det pulserende kunstlivet og primærprodusentene (kunstnerne).

Den grunnleggende informasjonen til billedkunstnere om opplegget for DKS i Oslo har manglet. Flere kunstnere har brukt mye egenfinansiert tid til å utvikle nye prosjekt uten å ha en tydelig instans for informasjon. Det er derfor et arbeid som i ettertid anses som rent tap. En billedkunstner melder at hun hadde brukt 3 måneder ulønnet arbeid hvor hun utviklet et prosjekt. Hun fikk veiledning og oppmuntring av kompetente personer og var i kontakt med DKS, skoleetaten og ABM – utvikling. Først da prosjektet var ferdig produsert fikk hun beskjed om at man måtte være tilknyttet en institusjon og at det ikke var midler tilgjengelig. Da nye midler ble bevilget, ble prosjektet brukt og videreutviklet av andre personer uten at billedkunstneren fikk noen form for kompensasjon.

Noen billedkunstnere har blitt engasjert på timebasis av enkelte av museene. Dette er ikke for selvstendig prosjektutvikling, men for at museet skal kunne gjennomføre sitt opplegg. Etter tilbakemeldinger vi har fått, er disse kunstnerne engasjerte i arbeidet og gjør en god jobb.

Buskerud Bildende Kunstnere BBK gir uttrykk for noen av de den samme erfaringer med Den kulturelle skolesekken.

BBK som organisasjon har ikke deltatt eller vært innkalt til møter i forbindelse med kulturplanlegging, plan for DKS eller formidling i Buskerud. Våre kunstnere blir henvist videre, fra kunstnersenteret, til selv å kontakte kulturkontakten i fylkeskommunen. Men Kunstnersenteret i Buskerud og fylkeskommunen samarbeider og begge instanser har oversikt over behov og tilbud man vil støtte.

Den kulturelle skolesekken drives ulikt i kommunene, men mangler en bevisstgjøring overfor kunstnerne, samt opplæring av kommuner og skoler i å samarbeide med dem. Siden Den kulturelle skolesekken ligger under kommunenes administrasjon, er det de som må ta dette initiativet. Opplæringen kan bestå i å bli delaktige og være med i samarbeidet i alle ledd.

Kunstnere opplever at de sitter inne med prosjekter og tiltak, men mangler en kontaktperson som veileder dem. Leddet mellom kunstner og ansvarlig for Den kulturelle skolesekken fungerer ikke sentralt i fylket, slik at flere kunstnere enn de utvalgte kan komme på banen. For kunstnerne er Den kulturelle skolesekken ofte et uoversiktlig område, nytt for mange og det eksisterer ingen markedsføring rettet mot kunstnere.

Erfaringer fra Buskerud sett fra kunstnernes side så langt, er svært varierende. Hvis ansvarlige for Den kulturelle skolesekken i kommunene i samarbeid med skolene velger ut prosjekter og kunstnerne som man selv kontakter, vil mange kunstnere aldri få denne erfaringen, eller snudd på hodet, kommunen og skolene går glipp av mulige kunstprosjekter.

Buskerud Bildende Kunstnere foreslår at hver kommune markedsfører Den kulturelle skolesekken rettet mot kunstnere som kan søke med egne prosjekter, og at kunstnerne i kommunene blir innkalt i møter sammen med kulturkontaktene som ansvarlige for gjennomførbarhet og tilrettelegging.

Billedkunstnerne i Telemark BIT og Telemark kunstnersenter har tatt initiativ til å bygge opp en "stall" av formidlere fra egne rekker. Av praktiske årsaker skal disse være bosatt slik at de har formidlingsansvar/tilbud i sin sektor av fylket. Det vil si at samme utstilling vil ha forskjellige formidlere etter hvor i fylket utstillingen skal vises.

Situasjonen i Telemark er i dag at det er ingen ansatt til å ta ansvar og koordinere produksjon av vandreutstillinger. Med den manglende kapasitet mannskapsmessig/økonomisk som er til rådighet for Den kulturelle skolesekken er det derfor ikke mulig å dekke behovet for utstillinger til skolene. Det hadde vært riktiger om denne oppgaven lå hos Telemark kunstnersenter, men uten ansatt kunsthøgskoleperson er dette ikke praktisk gjennomførbart. Innen billedkunsthøgskolen i Den kulturelle skolesekken er det potensial til utvikling. For å kunne satse på billedkunst på en profesjonell måte må imidlertid den økonomiske rammen være så romslig at det blir mulig å gjennomføre spennende prosjekter og administrative oppgaver på en forsvarlig måte.

For Billedkunstnerne i Telemark er Den kulturelle skolesekken et spennende foretak. For kunstnere - en ny arena for kunstformidling og kommunikasjon. For elevene i grunnskolen - en mulighet til å møte kunstuttrykk fra vår egen tid, få opplevelser som stimulerer og som bryter med den vante skolehverdagen. God formidling er uansett en forutsetning for å lykkes.

Nordnorske Billedkunstnere NNBK finner i likhet med Nordnorsk Kunstnersenter og Nordland fylkesting det interessant at evalueringen omtaler Nordland fylkes skolesekk som den såkalte "Nordlandsmodellen", der aktiv samhandling mellom elever, lærere og kunstnere/kulturinstitusjoner blir vurdert som en dialogisk modell, og der rapporten anbefaler denne modellen i den videre utvikling av Den kulturelle skolesekken. Dette er også en modell som blir brukt når Nordland fylkeskommune sender ferdige produksjoner på turne i Den kulturelle skolesekken.

Tilbakemeldingene fra skolene og kunstnerne på denne måten å jobbe på har vært utelukkende positiv. I det direkte møtet mellom kunstner og elev oppstår en dobbel virkning; eleven får en opplevelse av en kunstart samtidig som eleven får medvirke i en skapende aktivitet sammen med kunstneren. "Nordlandsmodellen" har videre bidratt til å utvikle et bredt og godt nettverk på regionalt og lokalt nivå på tvers av fagområdene skole og kultur i fylket.

På bakgrunn av erfaringer fra Nordland støttes rapportens vektlegging av en dialogisk modell i det videre arbeidet med Den kulturelle skolesekken. Samtidig å understrekes viktigheten av at Den kulturelle skolesekken også i fremtiden kan få utvikle seg på grunnlag av lokale og regionale behov, ønsker og prioriteringer. Dette vil nødvendigvis bety en differensiert måte å organisere og fylle Den kulturelle skolesekken på rundt om i landet.

Den kulturelle skolesekken må også i fremtiden få utvikle seg på grunnlag av faglige, lokale og regionale behov, ønsker og prioriteringer. Dette vil nødvendigvis bety en differensiert måte å organisere og fylle Den kulturelle skolesekken på ved de enkelte institusjoner.

Oslo, 31.01.2007

Med vennlig hilsen
for Norske Billedkunstnere

Marit Aanestad (sign)
Fung. Styreleder

Gjert Hald Gjertsen
Daglig leder